

Nederlandse bariton Raoul Steffani zingt Alban Berg

HET ZINGEN KOOS MIJ

*Het gaat goed met RAOUL STEFFANI. Niet alleen heeft hij een goedgevulde concertagenda, ook werkte hij al samen met de gerenommeerde mezzosopraan Magdalena Kožená. Sopraan Barbara Hannigan kan daar inmiddels aan toegevoegd worden. Onlangs kwam het album *Sehnsucht* uit, waarop ze samen met Camerata RCO het Weense fin de siècle verkennen.*

Tekst: PAUL JANSSEN

Foto: TESSA POSTHUMA DE BOER

Raoul Steffani geldt sinds

hij in 2016 het Grachtenfestival Conservatorium Concours won als een van de meest vooraanstaande Nederlandse zangers van de jongste generatie. Met zijn lenige bariton en messcherpe dictie verovert hij iedere luisteraar. En ook collega-zangeressen: Magdalena Kožená viel voor zijn stem, hij toerde de afgelopen weken samen met sopraan Laetitia Gerards en het *Italienisches Liederbuch* van Hugo Wolf door het land en onlangs verscheen het album *Sehnsucht*, waarop hij met niemand minder dan Barbara Hannigan schittert. Wat is zijn geheim? De makkelijk pratende zanger lacht zijn ontwapenende lach. “Er is geen geheim”, zegt hij rustig. “Ik heb door de jaren heen een aantal prachtige concerten van Magdalena Kožená bezocht en kwam haar weleens tegen in Amsterdam bij Margreet Honig, bij wie ik ook zangles volg. Ik had al langere tijd de wens om *Liebesfrühling*, op. 37 van Robert en Clara Schumann op te nemen en het leek me geweldig om dit met haar te doen. Tijdens een etentje in de Utrechtsestraat heb ik de stoute schoenen aangetrokken en dit idee aan haar voorgelegd. De vraag kwam bij haar heel positief aan. Ze kende de duetten en liederen goed. Bovendien zijn deze stukken weinig opgenomen, wat voor ons beiden belangrijk was, omdat we graag iets willen toevoegen. Zo kwamen verschillende aspecten samen.”

En zo speelt de Tsjechische mezzosopraan een grote rol op *Love's Spring*, de tweede cd die Steffani voor Challenge Classics opnam en die eind vorig jaar verscheen. Ze zingen niet alleen afwisselend en samen de negen liederen en drie duetten van *Liebesfrühling*, maar ook nog andere duetten. En Steffani maakt de plaat af

met de *Sechs Lieder*, op. 13 van Clara Schumann en de *Fünf Lieder*, op. 40 van Robert Schumann. “*Liebesfrühling* geeft een prachtig tijdsbeeld van het jonge paar en het Duitse kamermuziekleven van 1840. Net zoals Alban Berg ruim een halve eeuw later het fin de siècle in Wenen heeft gevangen in zijn liederen.”

WEERBARSTIGE LIEDEREN

Alban Berg heeft dan weer alles te maken met Barbara Hannigan. Steffani en Hannigan schitteren op het onlangs verschenen album *Sehnsucht* in de *Sieben frühe Lieder* en *Vier Gesänge*, op. 2 van Berg en de *Vierde symfonie* van Gustav Mahler, in het arrangement voor kamerorkest van Erwin Stein. “Hannigan is naast een geweldige sopraan ook een uitzonderlijke dirigente en ze staat bekend om haar bijzondere programma’s. Daarnaast heeft ze haar mentorprogramma Equilibrium, waarmee ze jonge professionals helpt om na het afstuderen hun weg in het vak te vinden. Ik heb begin 2020 auditie gedaan voor dat programma. Vervolgens was het corona wat de klok sloeg en kwam alles stil te liggen. Tot De Doelen bij Hannigan kwam met het voorstel een livestream te verzorgen. Zij wilde dat samen met een jonge zanger doen en daarvoor nodigde ze mij uit. Uiteraard vond ik dat geweldig. En al helemaal omdat dit de perfecte gelegenheid was om de *Vier Gesänge* van Berg te zingen. Deze vier korte en weerbarstige liederen, die werden geschreven tussen 1908 en 1910, begeleiden me al heel wat jaren. Toen ik in 2014 naar Wenen verhuisde om aan de Universität für Musik und darstellende Kunst te studeren, wilde ik me graag verder verdiepen in de late romantiek en het Weense fin de siècle. Zo kwam ik voor het eerst in aanraking met deze liederen. Toen ik in 2016 terug in Nederland was en het Grachtenfestival Conservatorium Concours won, heb ik deze liederen voor het eerst uitgevoerd. Ze hebben al veel voor mij betekend.”

UNIEKE ENERGIE

Nadat hij in 2018 de GrachtenfestivalPrijis won, voerde Steffani deze liederen een jaar later als *artist in residence* uit, nu met Camerata RCO. “Een van de wensen voor mijn *residency* bij het »

Grachtenfestival was een gearrangeerd Weens lied-programma samen met Camerata RCO. Dat ensemble speelt zo fantastisch en heeft bovendien vanuit het Concertgebouworkest een enorme ervaring in deze stijl. Henk de Vlieger heeft toen prachtige bewerkingen gemaakt van liederen van Erich Wolfgang Korngold, Mahler en Berg. Daar plukken we op *Sehnsucht* nu de vruchten van. En dat terwijl het niet eens de bedoeling was om er een album van te maken, maar Barbara was na de livestream enorm enthousiast geraakt.”

Het concert in De Doelen en de nu op het label Alpha verschenen cd is voorlopig het enige wapenfeit van het Equilibrium-programma voor Steffani. “Door corona kwam het programma verder grotendeels stil te liggen, maar de samenwerking met Barbara Hannigan is sowieso heel inspirerend geweest. Zij deelt mijn liefde voor Wenen, zie de cd *Vienna - Fin de siècle*, die ze samen met Reinbert de Leeuw opnam. De gesprekken tijdens de repetities waren enorm waardevol. Ook heb ik vaak tijdens haar repetities als dirigent bij andere orkesten gekeken en daar veel van geleerd over de communicatie en energie die haar uniek maken.”

BLADGOUD OPBLINKEN

In ieder geval heeft hij zijn liefde voor de liederen van Berg nu ook op album kunnen uitdragen. “Ik houd van die overdaad van schoonheid, van dat ontsnappen aan het alledaagse dat zo typerend is voor deze periode en eigenlijk überhaupt voor Wenen. Ik zie dan de Wiener Secession en bijvoorbeeld schilderijen van Gustav Klimt voor me. Naast de barok is dit wel de periode waar ik het meest van houd. Het bijzondere van Bergs *Vier Gesänge* is dat hij toentertijd, als jonge student van Schönberg, op een muzikaal kruispunt stond. In het eerste lied staat Berg nog met één been in het Oostenrijks-Hongaarse keizerrijk, in de nadagen van de stokoude Frans Jozef I. In het vierde lied, *Warm die Lüfte*, heeft hij echt afscheid genomen van het nostalgische Wenen en staat hij aan de vooravond van de chaos en enorme omwentelingen die het begin van de twintigste eeuw met zich meebracht. Berg heeft dat zo meesterlijk vastgelegd. Daarom ben ik blij dat zijn liederen in toenemende mate in de belangstelling komen. Meer nog dan Alexander Zemlinsky en Franz Schreker weet Berg voor mij die sfeer van het vroegetwintigste-eeuwse Wenen te vangen.”

Steffani heeft zich de stijl van Berg volledig eigen gemaakt, zo blijkt ook weer uit zijn stijlvol broeierige vertolking van de *Vier Gesänge*. “Je kunt dat extatische, dat licht *verrückte*, alleen zingen als je de tijd waarin de liederen zijn ontstaan begrijpt. Je moet in staat zijn om door de overdaad, door het bladgoud, heen te kijken. Ondertussen vind ik het prachtig dat De Vlieger er in zijn arrangementen juist in geslaagd is om dat bladgoud verder op te blinken en er een laag *Wienerischkeit* aan toe te voegen.”

Paspoort RAOUL STEFFANI

Geboren:

1992, Sittard

Opleiding:

Conservatorium van Amsterdam bij Margreet Honig, Universität für Musik und darstellende Kunst Wien, Opéra National de Lyon Studio

Carrière:

na het winnen van het Grachtenfestival Conservatorium Concours ontwikkelde hij zich tot een internationaal geprezen lied- en operazanger met veel optredens in binnen- en buitenland

Prijzen:

Grachtenfestival Conservatorium Concours (2016), Elisabeth Evertsprijs (2016), Dutch Classical Talent Publieksprijs (2018), GrachtenfestivalPrijz (2018)

BLIJVEN COMBINEREN

Hoewel het lied een belangrijk deel uitmaakt van de activiteiten van Steffani, blijven ook de opera en het concertwerk prominent aanwezig. Zo staat hij momenteel op de planken bij De Nationale Opera in Amsterdam in de voorstelling *Operetta Land*, geleid door Lorenzo Viotti, en zingt hij in het voorjaar de baritonsolo in *Ein deutsches Requiem* van Brahms met het Residentie Orkest onder leiding van Anja Bihlmaier. “Mij wordt vaak gevraagd wat ik liever doe, maar ik vind het heel moeilijk om te kiezen. Het mooiste is toch die afwisseling van opera, lied en concert. Die combinatie van de drie houdt je stem lenig. Bovendien liggen de disciplines soms dicht bij elkaar. Dat is het mooiste. Zo bezocht ik vorig jaar een uitvoering van Bergs *Lulu*, met Hannigan in de titelrol. Die klonk voor mij op sommige momenten als de *Vier Gesänge* uitvergroot, een geweldige symbiose van het intieme lied en de grootsheid van opera. Ik hoop en wens daarom dat ik kan blijven combineren.” Wensen heeft Steffani inmiddels genoeg. “Ik ben het vak ingerold. Ieder kind zingt en de meesten houden er op een gegeven moment mee op. Ik ben gewoon doorgeslagen en heb eigenlijk nooit gedacht: nu word ik zanger. Het was de liefde voor muziek die mij dreef. Ik wilde eerst piano studeren, maar daarmee was ik te laat begonnen en daarvoor ben ik ook niet precies genoeg. Maar ik had geen beeld om lied- of operazanger te worden. Het is allemaal heel vloeiend gegaan. Het zingen koos mij. Wel heb ik nu meer dan vroeger een toekomstbeeld. Dat kristalliseert zich gaandeweg uit. Het is ook een ontdekkingsproces. Mijn stem ontwikkelt zich nog steeds. Ik heb daarbij wensen, maar die spreek ik nooit uit. Bovendien zijn veel wensen al in vervulling gegaan. *Sehnsucht* is er een van, vanwege de muziek, de tijd en het Weense. Toen ik de cd in huis kreeg, speelde meteen de heimwee naar Wenen op. Ik heb daarom ook al eerder, op het moment dat het financieel ging, een Bösendorfer gekocht. Zo heb ik toch elke dag een beetje Wenen in huis.” «

Sehnsucht (Live in Rotterdam) - werken van Alban Berg en Gustav Mahler
Barbara Hannigan, Raoul Steffani en Camerata RCO o.l.v. Rolf Verbeek
Alpha, ALPHA872